

Неабходная інфармацыя аб прафесійным пенсійным страхаванні (для працадаўцаў)

З 1 студзеня 2009 года ў Рэспубліцы Беларусь з'явіўся новы від дзяржаўнага пенсійнага страхавання - прафесійнае пенсійнае страхаванне (далей - ППС), якое рэгулюецца Законам Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 2008 г. № 322-З "Аб прафесійным пенсійным страхаванні" (далей - Закон аб ППС).

Закон аб ППС накіраваны на забеспячэнне прававых, эканамічных і арганізацыйных асноў абавязковага дзяржаўнага пенсійнага страхавання работнікаў, занятых у асаблівых умовах працы і асобнымі відамі прафесійнай дзейнасці.

У сувязі з уступленнем у сілу Закона аб ППС сістэма пенсійнага забеспячэння папоўнілася новым выглядам пенсій - прафесійнымі пенсіямі, закліканымі паступова цалкам замяніць сістэму да-тэрміновых пенсій, устаноўленых Законам Рэспублікі Беларусь ад 17 красавіка 1992 г. № 1596-ХІІ "Аб пенсійным забеспячэнні", з зменамі і дапаўненнямі.

Артыкулам 3 Закона аб ППС ўстаноўлена, што адным з прынцыпаў арганізацыі і функцыянавання ППС з'яўляецца прынцып назапашвальнага фарміравання сродкаў на выплату прафесійных пенсій.

Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 9 кастрычніка 2008 г. № 1490 "Аб некаторых пытаннях прафесійнага пенсійнага страхавання", з зменамі і дапаўненнямі, зацверджаны спіс-кі і пералікі вытворчасцей, работ, прафесій, пасад і паказчыкаў, а таксама крытэрыі ацэнкі ўмоў працы для мэт ППС.

У адпаведнасці з артыкулам 6 Закона аб ППС на падставе вышнэзваных спісаў і пералікаў і з улікам ацэнкі ўмоў працы на кон-кретных працоўных месцах працадаўца з удзелам прафсаюза складае і лакальным нарматыўным прававым актам сцвярджае пералік рабочых месцаў з асаблівымі ўмовамі працы арганізацыі (далей - Пералік). За ра-ботников, занятых на рабочых месцах, уключаных у Пералік, работода-гэль, які з'яўляецца страхавальнікам, калі выплачвае ўзносы на ППС.

Ўлік звестак аб застрахованых асобах і пенсійных зберажэннях ажыццяўляецца Фондам сацыяльнай абароны насельніцтва Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь (далей - Фонд) на спецыяльнай частцы індывідуальнага асабовага рахунку. Выплата узносаў за ра-ботников, якія дасягнулі агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту, не пра-изводится.

Такім чынам, сістэма прафесійных пенсій фарміруецца за кошт мэтавых узносаў наймальніка за кожнага работніка, занятага ў асаблівых умовах працы, акрамя асоб, якія дасягнулі пенсійнага ўзросту.

У рамках прафесійнага пенсійнага страхавання, пачынаючы з 1 студзеня 2009 года, застрахаваныя асобы фарміруюць свае правы на прафесійныя пенсіі (набываюць прафесійны стаж). Адным з істотных момантаў з'яўляецца тое, што выплата прафесійных пенсій ажыццяўляецца з самастойнай, строга мэтавай, крыніцы. Такім крыніцай з'яўляюцца пенсійныя зберажэнні застрахаваных асоб, якія складаюцца з узносаў на прафесійнае пенсійнае страхаванне, якія выплачваюцца работадаўцамі, і даходаў ад размяшчэння гэтых сродкаў у банку. Агульныя сродкі дзяржаўнага сацыяльнага страхавання (з якіх фінансуюцца выдаткі на выплату іншых пенсій) на мэты прафесійнага пенсійнага страхавання не накіроўваюцца.

Законам аб ППС прадугледжаны два віды прафесійных пэн-сій – датэрміновая і дадатковая. Памеры выплат у выглядзе прафесійных пенсій вызначаюцца зыходзячы з сумы пенсійных зберажэнняў, звесткі аб якіх утрымліваюцца ў індывідуальным асабовым рахунку (на яго прафесійнай часткі) кожнага застрахаванай асобы.

Датэрміновая прафесійная пенсія – гэта прафесійная пенсія, якая будзе выплачвацца застрахаваным асобам у перыяд да дасягнення агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту (мужчын – 61 год, жанчынамі – 56 гадоў). Для набыцця права на датэрміновую пра-фесіянальную пенсію застрахаваную асоба павінна мець прафесійны стаж устаноўленай заканадаўствам для кожнай катэгорыі застрахаваных асоб працягласці. У гэты стаж залічваецца праца застрахаванай асобы ў асаблівых умовах працы, а таксама перыяд працоўнага водпуску (калі адпачынак ішоў непасрэдна за працай у асаблівых умовах працы) пры ўмове, што за гэтыя перыяды працадаўцам за застрахаваную твар выплачаны ўзносы на прафесійнае пенсійнае страхаванне.

Дадатковая прафесійная пенсія прызначаецца застрахаваным асобам, якія на прафесійнай частцы індывідуальнага асабовага рахунку якіх на дзень дасягнення агульнаўстаноўленага пенсійнага воз-раста маюцца пенсійныя зберажэнні. Гэтая пенсія выплачваецца ў дадатак да пенсіі, якую атрымліваюць з агульных сродкаў дзяржаўнага сацыяльнага страхавання пасля дасягнення агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту.

Ўзносы на прафесійнае пенсійнае страхаванне уплачыва-юць працадаўцы, якія прадстаўляюць працу ў асаблівых умовах працы па працоўных дагаворах. Законам аб ППС на працадаўцаў ўскладзены таксама абавязкі па прадстаўленні ў Фонд звестак аб застрахаваных асобах, неабходных для вядзення прафесійнай часткі індывідуальных ці-цэвых рахункаў гэтых асоб. Гэта, у прыватнасці, звесткі аб перыядах работы ў асаблівых умовах працы, і аб выплаце узносаў на прафесійнае пенсійнае страхаванне за гэтыя перыяды. Прадстаўленныя працадаўцамі звесткі заносзяцца Фондам у індывідуальныя асабовыя рахункі застрахаваных

асоб і з'яўляюцца падставай для выдачы дакументаў аб працягненні прафесійнага стажу (гэты стаж пацвярджаецца даведкай органаў Фонду).

Варта мець на ўвазе, што прафесійны стаж улічваецца пры прызначэнні датэрміновых працоўных пенсій, прызначаных у адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб пенсійным забеспячэнні» (гэта пенсіі па ўзросце за работу ў асаблівых умовах працы і за выслугу гадоў).

Справа ў тым, што згодна з артыкулам 21 Закона аб ППС пры прызначэнні-ндзі датэрміновых пенсій па нормам Закона Рэспублікі Беларусь «Аб пенсійным забеспячэнні» асобам, якія працавалі ў асаблівых умовах працы да 1 студзеня 2009 года, не маюць права на датэрміновую прафесійную пенсію, у якасці якога не стае спецыяльнага стажу для прызначэння датэрміновай працоўнай пенсіі ўлічваецца прафесійны стаж, сфармаваны пасля 1 студзеня 2009 года. Пры гэтым абавязковым з'яўляецца згода застрахаванай асобы на пералічэнне яго пенсійных зберажэнняў (іх часткі) для кампенсацыі выдаткаў на выплату датэрміновай працоўнай пенсіі ў перыяд да дасягнення агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту.

Акрамя гэтага, згодна з Законам аб ППС органамі Фонду назначаюцца і выплачваюцца дадатковыя прафесійныя пенсіі. Рашэнне аб іх прызначэнні выносіцца на падставе звестак аб суме пенсійных зберажэнняў, якія змяшчаюцца на прафесійнай частцы індывідуальна асабовага рахунку, фарміруюцца з улікам прадстаўленых работадателем дадзеных і разлічваецца штогод прыбытковасці.

Падагульняючы выкладзенае неабходна сказаць, што, ад таго, наколькі абгрунтавана і ў поўным аб'ёме працадаўцамі ў Фонд ўяўляюцца звесткі, неабходныя для вядзення прафесійнай часткі індывідуальных асабовых рахункаў застрахаваных асоб, залежыць права грамадзян на датэрміновыя пенсіі, а таксама на дадатковыя прафесійныя пенсіі (і на памер гэтых пенсій). У выпадку адмены работадателем прадстаўленых звестак альбо іх змены органы Фонду абавязаны адмяніць раней выдадзеныя даведкі аб працягласці прафесійнага стажу і выдаць новыя. Гэта можа прывесці да негатыўных наступства-ствіям для застрахаванай асобы, аж да спынення выплаты раней прызначанай пенсіі і перагляду дадатковай прафесійнай пенсіі.

Працадаўцам працу па прафесійнаму пенсійнаму страхаванню неабходна наладзіць такім чынам, каб максімальна пазбегнуць такіх наступстваў. Галоўнае, каб усе пытанні прафесійнага пенсійнага страхавання, якія адносяцца да кампетэнцыі працадаўцы, вырашаліся строга ў адпаведнасці з заканадаўствам. Тады ў застрахаваных асоб не будзе праблем пры сыходзе на пенсію.

Працадаўцы абавязаныя своечасова і якасна правесці ацэнку ўмоў працы на кожным працоўным месцы, скласці і зацвердзіць з удзелам прафсаюзаў пералік рабочых месцаў з асаблівымі ўмовамі працы, наладзіць улік працоўнага часу ў асаблівых умовах працы кожнага застрахованай асобы, своечасова і правільна выплачваць ўзносы на пра-фесіональнае пенсійнае страхаванне, у устаноўленыя тэрміны прад-ставляць ў органы Фонду дакладныя звесткі аб перыядах занятасці за-страхованых асоб у асаблівых умовах працы і выплачаных узносах за гэтыя перыяды.

Дарэчы, Кодэксам Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях (артыкул 23.16) прадугледжана адказнасць за не-прадстаўленне ва ўстаноўленыя тэрміны дакументаў, справаздач, звестак ці іншых матэрыялаў, якія падлягаюць прадстаўленні ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, альбо прадстаўленне такіх дакументаў, якія ўтрымліваюць заведама недакладныя звесткі.

Як паказала практыка прымянення заканадаўства аб прафесійным пенсійным страхаванні, часцей за ўсё ў працадаўцаў ўзнікаюць пытанні, звязаныя з ужываннем пералікаў катэгорый работнікаў, на якіх распаўсюджваецца прафесійнае пенсійнае страхаванне, і крытэрыяў ацэнкі ўмоў працы на працоўных месцах з асаблівымі ўмовы-мі працы (зацверджаныя пастановай № 1490).

У сувязі з гэтым варта адзначыць, што згодна з пунктам 5 дадзенай пастановы кантроль за правільнасцю прымянення дадзеных пералікаў і крытэрыяў ўпаўнаважаны ажыццяўляць рэспубліканскія органы дзяржаўнага кіравання ў дачыненні да катэгорый работнікаў у сферы рэгулявання ў адпаведнасці з кампетэнцыяй органа (г. зн. Міністэрства аховы здароўя – у дачыненні да медыцынскіх работнікаў, Міністэрства адукацыі – у дачыненні да педагогічных работнікаў, Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання – у дачыненні да работнікаў, заня-тых у сельскагаспадарчай вытворчасці). У сувязі з гэтым, пры паўстаў-новенні ў працадаўцы пытанняў, звязаных з ужываннем пералікаў і крытэрыяў, неабходна звяртацца ў адпаведныя рэспубліканскія органы дзяржаўнага кіравання.